

Allmänmedicin är en specialitet med sin egen kunskaps- och handlingsteori. Den utmärks av personcentrering snarare än diagnosfokusering och den är reflekterande och handlingsinriktad i sin praktik. Allmänläkaren har relationskompetens och bred kompetens när det gäller ohälsa. Ett empatiskt förhållningssätt till den vårdsökandes subjektiva upplevelse, leder till analys av denna gentemot tänkbara diagnoser och resulterar i rekommendationer om lämpliga åtgärder. Kunskapsstöd, vårdprogram och vårdförlopp är utformade för att fungera i normalfallet utifrån handläggning av enskilda sjukdomstillstånd. När det gäller att använda dessa i det unika fallet står allmänläkaren i egenskap av reflekterande praktiker inför en översättningsuppgift, där hänsyn måste tas till förekomst av multisjuklighet, medicinska omständigheter av annat slag och patientens egna ställningstaganden.

Kunniga allmänläkare är grunden för en hållbar hälso- och sjukvård

Yrkeslivslångt lärande: Syftet med lärandet är att utveckla allmänläkares omdömesförmåga för att denne i samråd med patienten ska kunna erbjuda bästa möjliga vård i en komplex verklighet. Allmänmedicinskt lärande är en process (med sin startpunkt i grundutbildningen) och inte en serie isolerade händelser. Över ett yrkesliv behöver allmänläkaren kontinuerligt förstärka och förnya sin kompetens avseende inte bara medicinsk vetenskaplighet, men även andra viktiga förmågor som kommunikation, samarbete, personligt ledarskap, pedagogik samt medvetenhet kring den professionella rollen och dess betydelse för folkhälsa och i samhället i stort.

Kollegialt lärande: Lärandet utgår i praktiken från mötet med patienten och det befrämjas av en ständigt pågående reflekterande kollegial dialog på arbetsplatsen, och i olika andra sammanhang där professionen möts. I allmänläkares bedömning förenas kännedom om patienten och dennes preferenser, vetenskaplig och egen empirisk kunskap, och slutligen den "tysta" kunskapen som är förankrad i en kollegial praktikgemenskap. Sammanvägningen leder till omdömesgilla beslut med utrymme för läkekonst. I den kollegiala dialogen och i samarbetet med övriga professioner finslipas omdömesförmågan, och därmed förutsättningarna att kunna göra kloka val.

Lämpligt lärande: Olika behov av lärande kan mötas med en mångfald av lärandemetoder. Professionen tar ställning kring lämplighet av olika lärandeformer beroende på lärandemål och med hänsyn till utveckling av allmänläkares kunskaper, färdigheter och förhållningssätt. Allmänmedicinska lärandeaktiviteter utformas enligt vuxenpedagogiska principer, principiellt efter devisen "av, med och för allmänläkare" men allmänläkare behöver även aktivt engagera sig i transdisciplinärt och tvärprofessionellt lärande. FQ-grupper (fortbildnings- och kvalitetsutvecklingsgrupper) och Balint-grupper med deltagare från olika arbetsplatser har visat sig vara mycket lämpliga former för allmänmedicinskt lärande.

Ansvar för lärandet: Lärande är en process som påverkar vårdsäkerhet och kvalitet. Processen kan kvalitetssäkras men bör inte poängsättas. Den enskilde allmänläkaren och dennes kollegor avgör innehåll, planerar samt följer upp lärandeaktiviteter utifrån individuella kompetensutvecklingsplaner som tar hänsyn till patienternas, läkares och verksamhetens behov. Verksamhetschefen ger organisatoriska, ekonomiska, tekniska och pedagogiska förutsättningar, och skapar utrymme för lärandet på och utanför arbetsplatsen. Lokalt och regionalt lärandeansvariga finns och de har avsatt tid för sina uppdrag. De säkerställer goda lärmiljöer och kvalitetssäkrar allmänmedicinska lärandeaktiviteter. Uppföljning, utvärdering samt extern granskning av rutiner bidrar till kvalitet. Relevant forskning kan bidra till ytterligare utveckling.

December 2022

Anders Lundqvist & Nikos Georgiannos
SFAM Fortbildningsrådet - sfam.se

SFAM har sedan trettio år tillbaka bedrivit ett utvecklingsarbete i lärandet enligt motto "av, med och för allmänläkare. Ett nationellt nätverk av lärandets regionala samordnare drivs i SFAM:s regi. Kvalificerad rådgivning och granskning av lärandeaktiviteter enligt fastställda kriterier samt FQ-gruppledarutbildning erbjuds av SFAM. Metoder för kompetensvärdering finns i form av Mitt-i-ST, specialistexamen och ASK (allmänläkares självvärdering i kollegial dialog). Genom sina olika råd och nätverk samverkar SFAM nationellt och internationellt med allmänmedicinskt lärande i fokus.